

**Rapport e proposta dalla
cumissiun davart sclarir
la pusseivladad
da sbassar il pei da taglia e dalla
suprastonza communal**

M E S S A D I

dalla cumissiun davart sclarir la pusseivladad da sbassar il pei da
taglia e dalla suprastonza communal al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Prezai signurs cussegliers

1. Introducziun

Ella votaziun all'urna dils 24 da fevrer 2008 ha il pievel da Mustér giu decidiu d'alzar il pei da taglia da 105% sin 120%. Quell'adattaziun ei succedida cun la finamira ch'ella vali per in temps limitau da quater enfin tschun onns entochen che las investiziuns fatgas en l'infrastructura turistica (Reka, Fontanivas, Center da sport e cultura) portien fretg. Dapi igl alzament dil pei dalla taglia communal ein gia 13 onns vargai.

2. Investiziuns dils davos onns

Ils davos 13 onns ha la vischnaunca fatg cuntinuadamein investiziuns cunzun en infrastructura. L'intenziun e la necessitad d'investar en quella dimensiun eran buca enconuschentas igl onn 2008. Las investiziuns han denton purtau a nossa vischnaunca e regiun in svilup positiv, cunzun sil sector turistic. Las grondas investiziuns el territori da skis a Caischavedra, ella nova pendiculara Salins – Cuolm da Vi, el rempar encunter auas grondas ella Val Acletta e l'investiziun decidida la fin da settember 2020 el Center Fontauna han gronda influenza sin la situaziun finanziaria da nossa vischnaunca. En cefras ha il pievel da Mustér decidiu, resp. contribuì 2 milliuns francs pils stabiliments d'ennevar a Caischavedra, 1 milliun francs per la restauraziun dalla baselgia claustrala, rodund 2.3 milliuns francs per la Via Acletta e pil rempar ella Val Acletta, rodund 4.7 milliuns francs per la meglieraziun funsila ed 8.69 milliuns francs pil Center Fontauna. Plinavon ha la vischnaunca decidiu da star buna per in emprest da 2.5 milliuns francs per la nova pendiculara Salins – Cuolm da Vi. Ils davos onns ei era vegniu investau dabia daners en sanaziuns e novas lingias da canalisaziun, p.ex. frs. 629'000.-- ella colligaziun da Cavardiras cun la serenera Disla.

3. Aspect funcziun da center

Esser ella regiun ina vischnaunca cun funcziun da center cun buns aspects pil futur ei segiramein d'avantatg. Quella funcziun pretenda denton era grondas investiziuns en infrastructura da muntada regionala sco p.ex. il Center Fontauna e quei senza igl agid finanziel dallas vischnauncas vischinontas che profiteschon era dallas investiziuns. Ina situaziun che cuntenta buca adina. En quei connex eisi segir necessari d'anflar el futur sligiazions cun las vischnauncas vischinontas.

4. Elecziun cumissiun per sclarir las pusseivladads da sbassar il pei da taglia

Sebasond sin l'incarica ch'il cussegl da vischnaunca ha dau a caschun da sia seduta dils 14 da november 2019 ha la suprastanza communal eligiu ina cumissiun che duei sclarir la pusseivladad da sbassar il pei da taglia.

Muort las elecziuns communalas che han giu liug il davos atun ha ei dau entginas midadas ella cumissiun. La cumissiun davart sclarir ina reducziun dil pei da taglia secumpona actualmein da suandontas personas:

- Beat Hosang (president dalla cumissiun)
- Flavio Murer (president cumissiun da gestiun)
- Adrian Deflorin, cusseglier
- Edgar Durschei, cusseglier
- Roland Cajacob, cusseglier
- Jris Lombris, geraua
- René Epp, president communal

5. Incumbensa dalla cumissiun

La cumissiun ei cunzun vegnida incaricada da sclarir:

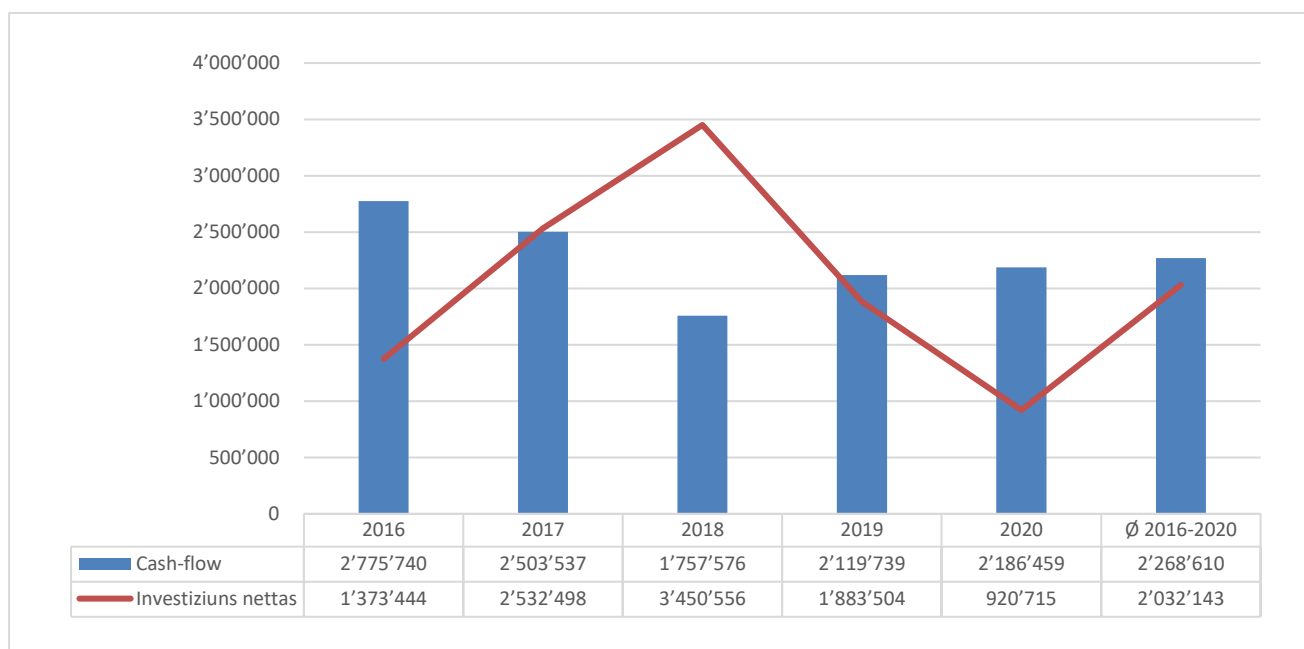
- las consequenzas dil sbassament da taglia sin la finanziaziun dallas investiziuns futuras da nosa vischnaunca e metter il resultat en cumparegliaziun cun la situaziun actuala cun il pei da taglia da 120%;
- co in cash-flow da minimum frs. 1'250'000.-- sappi vegnir mantenius el futur cun in sbassament dil pei da taglia sin 105%;
- co optimar las ulteriuras taglias e taxas.

6. Seduta culs representants digl uffeci da vischnauncas

En ina seduta che ha giu liug ils 9 d'october 2020 culs representants digl uffeci da vischnauncas, Thomas Kollegger, menader digl uffeci e Giachen Caduff, cussegliader per nosa vischnaunca, ensemen culs commembers dalla cumissiun da gestiun, dalla cumissiun davart il pei da taglia, il nivellegiu president communal René Epp e la suprastanza communal ei vegniu presentau e discussiunau il rapport dalla survegionza da finanzas davart la situaziun finanziaria da nosa vischnaunca. Tenor Thomas Kollegger ei la situaziun finanziaria dalla vischnaunca buca semplia, denton aunc buca dramatica. Ei dat da dumignar grondas provocaziuns finalas. Sche la vischnaunca decida da sbassar il pei da taglia, sto ella cumprovar co ella vul cumpensar quella sminuaziun d'entradas. La cumpetenza e la responsabladad da decider las mesiras schai tier la vischnaunca. Igl uffeci da vischnauncas cusseglia buca tgei mesiras prender. A vesta dallas ponderaziuns finalas dalla cumissiun per sclarir las pusseivladads da sbassar il pei da taglia ed ina planisaziun da finanzas detagliada vegn igl uffeci da vischnauncas aunc inagada a formular in pareri per mauns dalla suprastanza communal.

7. Situaziun da finanzas actuala 2016-2020

Ella suandonta survesta eisi bein veseivel co las investiziuns stattan en relaziun cun il cash-flow. La petga dretg muossa la media dils davos tschun onns. Ins sa constatar che las investiziuns ein buca survargadas l'atgna finanziaziun, aschia che nossas finanzas ein actualmein pli u meins en in bien stan. Quei demuossan era las cefras da clav, las qualas ein buca fetg bunas, denton era buca schliatas.

8. Plan d'investizions nettas 2021-2030

La suprastonza communal quenta ils proxims 10 onns da far investizions da varga 27 milliuns francs. Tenor plan da finanzas cun ni senza reducziuns da taglia vegn ei grev da saver realisar tut las investizions previdas ils proxims onns. Consequentamein eisi da mirar da metter mintg'onn las prioritads necessarias. Cun las investizions pil Center Fontauna da rodund 9'000'000 francs essan nus denton gia ligiai fetg ils proxims onns. Il potenzial d'investizion sedat tenor niev plan da finanzas la finfinala era entras ils buns resp. schliats cash-flows, quei che dat a nus consequentamein era ina planisaziun da finanzas sauna.

Ils differents departaments quantan cun suandontas investizions:

Departament <i>Administraziun, finanzas, economia</i>	total:	4'810'000
Departament <i>Baghegiar ed infrastruttura</i>	total:	3'820'000
Departament <i>Forestalesser ed agricultura (incl. Center Fontauna)</i>	total:	11'920'000
Departament <i>Sanadad, scolaziun, cultura e sport</i>	total:	1'815'000
Departament <i>Ambient e segirtad</i>	total:	5'360'000
	total:	27'725'000

9. Survesta dallas entradas da taglia

Sin basa dalla media dallas entradas da taglia dils davos tschun onns seresulta suandonta survesta:

Total entradas da taglia	CHF	6'400'443.00	CHF	6'137'015.00	CHF	6'074'410.00	CHF	6'034'766.00	CHF	6'149'920.00	CHF	6'159'310.80
Taglia sin schischom	CHF	867'532.00	CHF	866'973.00	CHF	900'769.00	CHF	846'478.00	CHF	942'245.00	CHF	884'799.40
Talia alla fontauna	CHF	338'358.00	CHF	312'370.00	CHF	298'027.00	CHF	278'786.00	CHF	303'531.00	CHF	306'214.40
Taglia persunas giuridicas	CHF	401'261.00	CHF	436'956.00	CHF	448'784.00	CHF	467'216.00	CHF	502'994.00	CHF	451'442.20
Taglia sin gudogn da schischom	CHF	90'624.00	CHF	63'514.00	CHF	68'225.00	CHF	92'324.00	CHF	126'101.00	CHF	88'157.60
Taglia sin scumiada da maun	CHF	285'117.00	CHF	269'231.00	CHF	264'174.00	CHF	283'262.00	CHF	281'800.00	CHF	276'716.80
Taglia da tgauns	CHF	10'560.00	CHF	10'138.00	CHF	11'078.00	CHF	10'860.00	CHF	10'811.00	CHF	10'689.40
Taglia sin donaziuns ed iertas	CHF	365'090.00	CHF	65'723.00	CHF	28'070.00	CHF	135'901.00	CHF	7'765.00	CHF	120'509.80
Taglia sin entrada persunas naturalas	CHF	3'246'500.00	CHF	3'391'379.00	CHF	3'298'209.00	CHF	3'144'733.00	CHF	3'170'655.00	CHF	3'250'295.20
Taglia sin facultad persunas naturalas	CHF	700'099.00	CHF	612'063.00	CHF	638'660.00	CHF	634'684.00	CHF	669'463.00	CHF	650'993.80
Talia sin compensaziun da capital	CHF	95'302.00	CHF	108'668.00	CHF	118'414.00	CHF	140'522.00	CHF	134'555.00	CHF	119'492.20
	CHF	4'041'901.00	CHF	4'112'110.00	CHF	4'055'283.00	CHF	3'919'939.00	CHF	3'974'673.00	CHF	4'020'781.20

Per ina reducziun dil pei da taglia ein suandontas taglias relevantas:

- Taglia sin entrada persunas naturalas
- Taglia sin facultad persunas naturalas
- Taglia sin compensaziun da capital

Ord la statistica san ins concluder che la media dils davos 5 onns munta ad ina summa da **4'020'781** francs (cun in pei da taglia da 120%).

10. Conseguenza reducziun dil pei da taglia per 15%

Considerond la survesta dallas entradas totalas da taglia che pertuccan il pei da taglia en media dils davos tschun onns seresulta suandonta calculaziun:

Reducziun pei da taglia per 15% (da 120%): **-502'597 francs annual** (*pli pauc cash en cassa*)

Novas cefras da planisaziun en francs (en media dils davos tschun onns):

Niev cash-flow (- 15% taglia):	1'766'012
Niev cash-flow planisau (75%):	1'324'509
Reservas:	441'503

Total potenzial d'investiziun 2021-2030 (66%):	23'987'397
Potenzial d'investiziun annual:	1'165'568
Investiziuns supplementaras 2022/23/24:	12'000'000

11. Conseguenza reducziun dil pei da taglia per 5%

A vest dalla survesta dallas entradas totalas da taglia che pertuccan il pei da taglia en media dils davos tschun onns seresulta suandonta calculaziun:

Reducziun pei da taglia per 5% (da 120%): **-167'532 francs annual** (*pli pauc cash en cassa*)

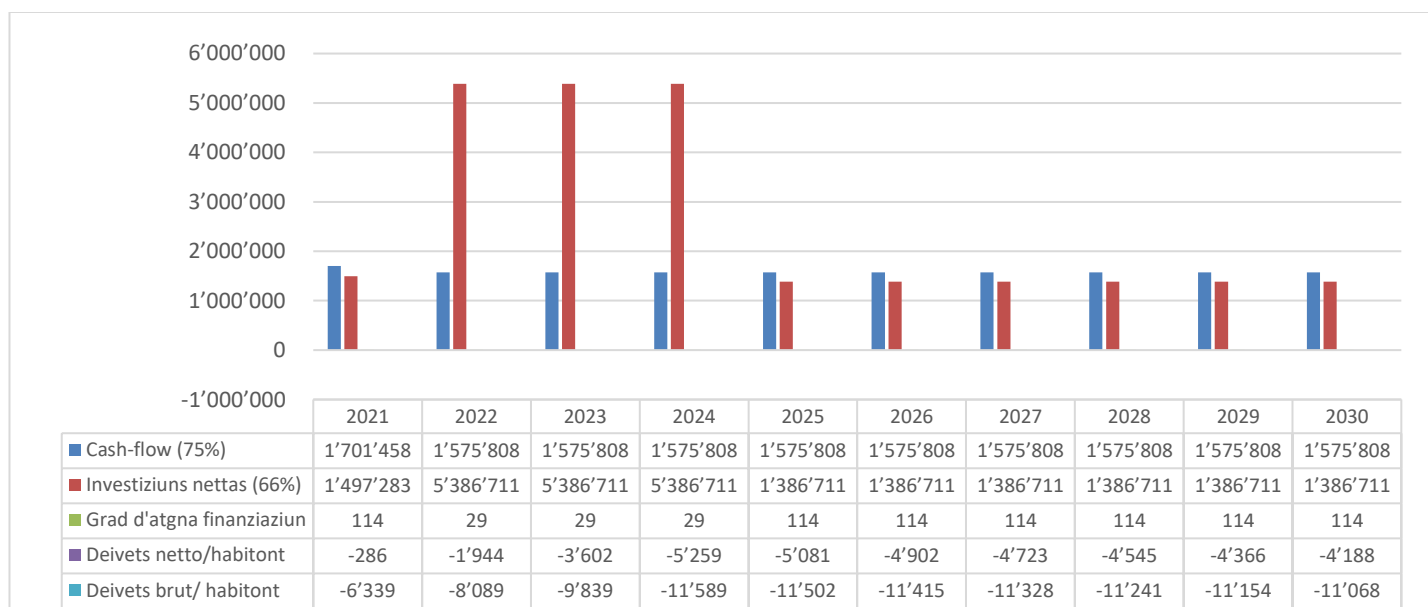
Novas cefras da planisaziun en francs (en media dils davos tschun onns):

Niev cash-flow (- 5% taglia): 2'101'077
Niev cash-flow planisau (75%): 1'575'808
 Reservas: 525'269

Total potenzial d'investiziun 2021-2030 (66%): 25'977'683
 Potenzial d'investiziun annual: 1'386'711
 Investiziuns supplementaras 2022/23/24: 12'000'000

12. Plan da finanzas 2021-2030 cun reducziun dil pei da taglia per 5 %

La survesta demuossa il plan dils cash-flows e dallas investiziuns 2021-2030 en vosta dalla media dils cash-flows effectivs dils davos tschun onns cun ina reducziun dil pei da taglia per 5%. Cun il nivel plan da finanzas ed ina reducziun da taglia da 5% eisi strusch pli pusseivel da far tut las investiziuns previdas. Tuttina duess ei esser pusseivel da garantir in svilup progressiv en nosa vischnaunca. Plinavon duessen era las finanzas restar saunas.

13. Cefras da clav

Conclusiun dallas pli impurtontas cefras da clav (cun ina reducziun da 15% resp. 5%):

Grad d'atgna finanziaziun:

Ils onns 2022, 2023 e 2024 ei il grad d'atgna finanziaziun cun mintgamai sut 30% fetg bass, quei muort las aultas investiziuns. Silsunter sestabilisescha quel sin varga 100%, quei ch'ei grazia al niev plan da finanzas fetg bien.

Deivets netto / habitont:

Tenor calculaziun dil niev plan da finanzas ein sulettamein ils onns 2024 e 2025 sur la media da frs. 5'000.-- deivets netto per habitont. Silsunter vegn tec a tec baghegiu giu ils deivets.

Deivets brutto / habitont:

Cun haver deivets bruts / habitont da maximal frs. 12'000.-- essan nus era tier quella cefra da clav buca periclitai.

Potenzial d'investiziun:

Auter ch'ils onns 2022, 2023 e 2024, nua ch'ei vegn augmentau il plan d'investiziun per rodond 12 milliuns francs, vegn investau el rom dil plan da finanzas. Aschia vegn garantiu a liunga vosta saunas finanzas.

14. Cumparegliaziun reducziun dil pei da taglia

Suandontas cefras sedattan sin basa dalla nova planisaziun dil plan da finanzas:

	Senza reducziun	15%	5%
<i>Reducziun entradas</i>	0	-502'597	-167'532
Cash-flow	2'268'610	1'766'012	2'101'077
Cash-flow planisau (75%)	1'701'457	1'324'509	1'575'808
Reserva	567'153	441'503	525'269
Investiziuns annualas	1'497'282	1'165'568	1'386'711
Total potenzial sur 10 onns	14'972'820	11'655'680	13'867'110
Differenza:		-3'317'140	-1'105'710
Ulteriuras investiziuns	12'000'000	12'000'000	12'000'000
Total investiziuns 2030	26'972'827	23'987'397	25'977'683
Total investiziuns planisadas 2030	27'725'000	27'725'000	27'725'000
Differenza:	-752'173	-3'737'603	-1'747'317

15. Resumaziun

Tenor plan d'investiziun stuessen ins desister da suandontas investiziuns planisadas:

	<i>diff. Plan da finanzas - plan d'investiziun</i>	<i>desistenza supplementara cun in sbassament da taglia</i>
<i>Senza reducziun:</i>	<i>Rodund 752'173</i>	<i>0</i>
<i>Reducziun 5%:</i>	<i>Rodund 1'747'317</i>	<i>-995'144</i>
<i>Reducziun 15%:</i>	<i>Rodund 3'737'603</i>	<i>-2'985'430</i>

A vista da nossa nova planisaziun da finanzas ei il potenzial d'investiziun dependents dils resultats annuals (cash-flows). Aschia vegnan quell'cefrs tut tenor cash-flow effectiv annual a sereducir ni sesalzar annualmein.

16. Conclusiuns

Tenor plan da finanzas, calculau igl onn 2021, vegn priu tschun conclusiuns:

1. conclusiun

Igl ei egl interess dalla suprastonza communal da vuler far pli attractiv nossa vischnaunca. Quei svilup progressiv dein nus cun far las investiziuns necessarias. Cun la planisaziun nova da finanzas stuein nus gia ussa contonscher megliers resultats annuals che planisai - senza aunc sbassar il pei da taglia - per saver ademplir igl entir program d'investiziun dils proxims 10 onns.

2. conclusiun

Cun ina reducziun dil pei da taglia da 15% crescha il manco d'investiziun previu sin rodund 3.7 milliuns francs. Aunc cun buns resultats eisi strusch pusseivel da dar il svilup necessari a nossa vischnaunca. Suenter ils onns dad aultas investiziuns curdassen las investiziuns annualas sin rodund 1.16 milliun francs. Sper las investiziuns ordinaras vid l'infrastructura fundamentala (vias, canalisaziun etc.) fuss ei buca pusseivel dad aunc sviluppar vinavon nossa vischnaunca.

3. conclusiun

Sch'il cussegl da vischnaunca vegn tier la conclusiun da vuler reducir il pei da taglia, sche cusseglia la cumissiun ensemen cun la suprastonza communal instantamein dad en in εμπrem pass reducir quel per maximal 5% sin 115%. Cun in manco da rodund 1.7 milliuns francs investiziuns ils proxims 10 onns e la speranza da recaltgar buns resultats annuals, ei ina reducziun da 5% actualmein supportabla. La suprastonza communal vegn aschia a saver garantir in cert svilup en vischnaunca.

4. conclusiun

Duront ils proxims onns vegn la suprastanza communal ad intercurir differentas spartas e reveder entginas leschas. La finamira ei dad exact mirar nua ch'in eventual potenzial da respargn ei aunc avon maun e nua ch'eventualas entradas ein aunc pusseivlas da recaltgar. Quei vegn ad esser in grond pensum ch'ins sa oz mo aschia alla sperta buca ademplir. Per far quei drova ei temps e resursas.

5. conclusiun

La suprastanza communal pren serius l'altezia dil pei da taglia e vul aschia intercurir ulteriurs sbassaments dil pei da taglia mintga dus onns. Consequentamein san ins suenter dus onns mirar anavos sin dus quens annuals cun cefras effectivas. A vesta dalla nova planisaziun da finanzas resp. la dependenza dils resultats effectivs eisi pusseivel dad era mirar co las finanzas sesviluppesch an el futur.

17. Risposta sin l'incumbenza dalla cumissiun

La cumissiun ei vegnida incaricada da sclarir:

- las consequenzas dil sbassament da taglia sin la finanziaziun dallas investiziuns futuras da nossa vischnaunca e metter il resultat en cumparegliaziun cun la situaziun actuala cun il pei da taglia da 120%;
→ Mira conclusiun 2
- co in cash-flow da minimum frs. 1'250'000.-- sa vegnir mantenius el futur cun in sbassament dil pei da taglia sin 105%;
→ Fuss pusseivel, denton buca prudent, pervia dalla conclusiun 2.
- co optimar las ulteriuras taglias e taxas.
→ Mira conclusiun 4

18. Ponderaziuns finalas

Sin fundament dalla nova planisaziun da finanzas che sebase sin ils cash-flows effectivs sa vegnir calculau ils proxims onns cun finanzas saunas. Naven digl onn 2025 ein las investiziuns totalas dependentas dils resultats annuals. A vesta dall'actuala situaziun finanziaria ei in sbassament dil pei da taglia da 5% supportabels. Mintga dus onns vegn la suprastanza ad analisar in ulterior sbassament dil pei da taglia. Ils resultats da quella analisa e la proposta corrispundenta vegnan mintgamai suttamessa al cussegl da vischnaunca.

Proposta

Sin fundament dallas ponderaziuns suramenziunadas

propo na

la cumissiun ensemen cun la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca:

1. da reducir naven da 2022 il pei da taglia en ina emprema etappa per 5% sin 115% e da mintga dus onns analisar da niev in ulteriur sbassament dil pei da taglia;
2. da suttametter quella proposta alla votaziun all'urna dil settember 2021.

Suprastonza communal Disentis/Mustér
Il president:

René Epp

Il canzlist:

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 12 d'avrel 2021